

Irodalom Bene Zoltán: *Áramszünet, a történelem után* Kortárs Kiadó, Budapest, 2018.

Bene Zoltán korábbi prózaköteteinek jellegzetes eleme a történetcentrikus és anekdotikus beszédmód, az elmúlt több mint két évtizedben megjelent szövegeiben pedig a történelem narratív és tudati földolgozása – az események újbóli elmondása és értelmezése révén – meghatározó motívum. Bár a történelmi korok, helyek és tendenciák íve az ókori Egyiptomtól a középkori Magyarországon keresztül a tizenkilencedik századi szegedi nagytájiig terjed, Bene világában a történelem mint regényeinek és novelláinak tematizáló ereje folyamatosan jelen van. Nincs ez másként tavaly megjelent *Áramszünet* című regényében sem. Annyi a különbség, hogy az ebben olvasható történet részben a jövőben – 2030 márciusa és 2040 augusztusa között – zajlik, vagyis nem a múlt újbóli elmondását, hanem a jövőbeli lehetséges történések egy olvasatát adja a könyv.

Utópiának – sokkal inkább disztópiának – is tekinthetnénk Bene Zoltán regényét, amelynek műfaji besorolása azonban ennél jóval bonyolultabb. Többek között a pikareszk-, fejlődés-, család-, filozófiai-, dokumentum- és esszéregény típusainak stiláris és tartalmi elemei és megoldásai keverednek ebben a posztmodern alapokon szerkesztett, látszólag divergáló, de végül koherens egészévé összeálló, nagy terjedelmű, többretegű és számos szálon futó szövegben. Ugyan a történet fő cselekményszála (a jövő) tíz év alatt és egy nagyjából száz kilométer átmérőjű, Szeged-centrikus körben játszódik. Témája egyrészt egyetemes, hiszen az emberi élet örök kérdései és értékei kerülnek benne – hol idealisztikus, hol szatirikus módon – tárgyalásra, másrészt kifejezetten aktuális, végtére is a nyugati civilizáció számos területen kibontakozó, de legelevenebben talán az értékek válságában megnyilvánuló krízise a regény egyik központi kérdése.

A történelem vége után (egyúttal egy másik történelem hajnalán) játszódó regény cselekménye banális helyzetből indul ki: egy ismeretlen eredetű és tartóssá váló áramszünet miatt – a technológiai és infokommunikációs világ eszközeinek erőforrás nélkül maradásával – megszűnik mindaz a kötőerő, ami korábban a társadalm(ak)at összetartotta. Az erőszak által meghatározott, kultúra, gazdaság és társadalom nélküli világban a félelem és az anarchia lesz úrrá, s az emberek egyedül, vagy apró, egymással versen-

gő csapatokban igyekeznek elérni az egyetlen célt: a túlélést. A mű végére kiderül, hogy a túlélés nem más, mint egy új civilizáció kialakítása, amelynek panteonjában aztán helyet kap a regény elbeszélője: az öregkor küszöbén álló szegedi könyvkereskedő és alkalmi alkotó, Czeredi Hunor Gábor, aki komoly irodalmi és filozófiai ismeretekkel rendelkező bölcsező.

A többretegű regényszöveg keretét tehát Czeredi elbeszélése adja, amelynek azonban van egy harminchárom egységből álló betétregénye, mely az elbeszélő korábbi – az *Áramszünet* után egy pendrive-on megtalált és újra „életre hívott” – szövegeiből áll. Emellett filozófiai, kultúrtörténelmi és irodalmi témájú, dialogikus elemekkel megalkotott részletei (s bennünk fölbukkanva például Platón, Kant, Nietzsche, Spengler, Huntington gondolatai) is vannak a regénynek, amelynek számos pontján találunk metapoétikai elemeket. Így előkerül a szöveg létrejöttének, illetve az alkotói szelekciónak a problematikája a betétszöveg egyes helyein, míg másutt az író az alkotói és világteremtői nehézségeinek folyamataiba enged bepillantást.

Bene Zoltán regénye – amely borzalmas jövőt vizionál értékválságokkal és civilizációs konfliktusokkal terhelt jelenkorunknak – tragikus női sorsokon, családi, egyéni és közösségi csapásokon, valamint egy cinikus és szarkasztikus, végül mégis idealistává váló huszonegyedik századi értelmiségi önmegkérdés elbeszélésén keresztül mutatja be, hogy a pusztulás után ott lehet az élet. S hogy bolygónk és az emberiség (még ha mikroközösségi szinten is, de) túlél(het)i a túltechnologizált világrend bukását. Mint azt a regény egyik ellenhőse – az erőszakos (és emiatt elvetélt), Orwelltől megismert világot teremteni akaró Valéria – megfogalmazta: „Jövőt kívánok építeni, egy tiszta, élhető jövőt! Azt akarom, hogy amikor majd nemzedékek múlva visszatér az elektromosság és minden, ami vele jár, legyen alternatívája a technológia rabszolgaságának: a mi alternatívánk! Egy ténylegesen fenntartható élet, amelyben az ember nem rendeli magát alá saját találmányainak, tudományos fölfedezéseinek, hanem megmarad embernek, önálló, független lénynek, s nem válik önnön technikája szánalmas bábjává.”

Miklós Péter

